

KRITÉRIA BEZBARIÉROVOSTI ÚŘADU

Z POHLEDU KLIENTA SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

Martin NOVÁK

Česká unie neslyšících, Dlouhá 37, 110 00 Praha 1, e-mail: martin.novak@cun.cz

***Anotace:** Cílem příspěvku je upozornit na to, že nesmíme osoby se sluchovým postižením "házet do jednoho pytle". Dost často se stává, že se osoba se sluchovým postižením dozví, že daný úřad je bezbariérový - bohužel ve většině případů tomu tak není. Je třeba rozlišovat konkrétní situaci, pro kterou skupinu osob se sluchovým postižením je daný úřad bezbariérový. Současná situace vyvolává pocit především u neinformovaných osob bez zdravotního postižení, že vše je vyřešeno. To samo o sobě je pak ještě větší bariérou pro lidi se sluchovým postižením, kteří chtějí danou situaci řešit; někteří už to považují za předem prohranou bitvu. Příspěvek bude obsahovat obecná doporučení, jak by situace bezbariérovosti měla být správně řešena.*

Pojem "bariéry" většinová společnost tradičně spojovala zejména s překonáváním fyzických překážek pro osoby s omezenou schopností pohybu a s těžkým zrakovým postižením. Dlouhá léta se nikdo nezajímal o bariéry z hlediska osob se sluchovým postižením.

U osob s postižením sluchu jde v první řadě o bariéru komunikační, ale ta je často znásobena právě bariérou technickou - ve spojení s nepochopením ze strany nepoučených slyšících osob, které nerozlišují odlišné potřeby osob s rozdílným sluchovým postižením. Potřeby osob se sluchovým postižením byly proto dlouho podceňovány a opomíjeny. Tento příspěvek má za úkol ukázat bezbariérovost pro osoby se sluchovým postižením z hlediska právních předpisů a její aplikaci v praxi. V praxi bývá často určitá bariéra řešena jen z hlediska jedné skupiny osob se sluchovým postižením, zatímco další skupiny jsou opomíjeny.

Díky požadavkům Legislativní komise ASNEP se po mnoha osobních jednáních na Ministerstvu pro místní rozvoj podařilo vsunout do novelizované **vyhlášky č. 398/2009 Sb., „o technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb“** některá řešení pro osoby se sluchovým postižením. Tato vyhláška uvádí pro dané určité stavby následující:

Obecně pro jakoukoliv stavbu: *"Řešení pro osoby se sluchovým postižením musí vycházet z dispozic, možností a potřeb, jak osob bez sluchového vjemu - osoby neslyšící, tak osob jen s částečným sluchovým vjemem, které využívají indukční poslech – osoby nedoslýchavé. Konkrétně řešení pokladen a přepážek musí umožňovat indukční poslech a jejich stavebně technické uspořádání musí umožňovat odezírání. Požaduje se střední hladina osvětlenosti 300 lx."*

V případě vstupů do budov: Pro osoby neslyšící musí být elektronický vrátný s akustickou signalizací vybaven také signalizací optickou. Oboustranný komunikační systém musí umožňovat indukční poslech pro nedoslýchavé osoby.

Zde je vyhláška dobře formulována, zohledňuje jak potřeby osob nedoslýchavých, tak i neslyšících. V praxi se ovšem s plněním této vyhlášky nesetkáváme, a to ani na těch na budovách, kde sídlí úřady. Technické zařízení na budovách nepustí dovnitř návštěvníka, který nemůže komunikovat přes mikrofon. Je naprosto nutné, aby tato technická zařízení byla uzpůsobena potřebám těch osob, které neslyší ani se sluchadly – například aby byla opatřena diodami s obrázky, kdy může člověk začít mluvit, kdy se otvírají dveře a podobně. Nejlépe by neslyšícím lidem vyhovoval videosystém, kde by se přes kameru oba účastníci viděli.

Vyhláška č. 398/2009 Sb., „o technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb“ dále uvádí:

V případě výtahů: *"Obousměrné dorozumívací zařízení v kleci výtahu musí umožňovat indukční poslech pro nedoslýchavé osoby. Toto zařízení musí být označeno symbolem podle bodu 3. přílohy č. 4 k této vyhlášce. Symbolem je čtverec modré barvy, na němž je vyobrazen bílou čarou stylizovaný boltec ucha, který přerušuje diagonála vedená z pravého horního rohu čtverce. Nejmenší rozměry symbolu jsou 100 mm x 100 mm; u symbolu umístěného v kleci výtahu pak nejméně 50 mm x 50 mm."*

Je zde uvedeno řešení jen pro ty, kteří s pomocí sluchadla slyší mluvenou řeč a rozumí jí. Chybí zde námi požadované řešení na optickou signalizaci ve výtahu pro osoby, které ani přes nejdokonalejší technickou pomůcku nerozumí mluvenému slovu. I zde musí být optické zařízení umožňující oboustranný účinný kontakt.

V případě prostor a zařízení: "Shromažďovací prostory pro shromažďování 50 a více osob musí být vybavené pro indukční poslech nedoslýchavými osobami, ale nesmí být v jednotlivých podlažích půdorysně umístěny nad sebou."

Také v tomto případě jsou zohledněny pouze potřeby nedoslýchavých lidí, kteří poměrně dobře slyší s pomocí sluchadla. Na potřeby lidí neslyšících zde není vůbec pamatováno.

I tady z vyhlášky vypadlo námi požadované řešení, aby byl takový prostor buď vybaven plátnem, nebo aby měl místo pro plátno, kde by bylo veškeré hlášení dostupné i vizuálně - je to pro případ vyhlášení krizové situace, kdy je amplionem hlášeno, aby lidé urychleně opustili prostor, popřípadě aktuální informace. Bude to užitečné také těm osobám, které přes sluchadlo v tichém prostředí mohou slyšet s pomocí indukční smyčky, v některém prostředí totiž špatně rozumí mluvenému slovu vinou zvýšeného zvukového šumu, čemuž se v prostorách s 50 lidmi nevyhneme. I pro ně je optická opora velmi cenná.

Pokud budou všechna tato pravidla dodržena, pak bude také naplněn článek 9, odstavec 1, písmeno a) Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením: "Podporovat vývoj a výrobu bezbariérového vybavení vstupu do budov a vybavení veřejných prostor."

Závěrem

U osob se sluchovým postižením musíme rozlišovat jejich konkrétní potřeby a podle toho nabídnout řešení. Komunikační podpora může být nabídnuta vizuálně v českém psaném jazyce, vizuálně ve znakovém jazyce, se zlepšeným sluchovým vjemem či jiným způsobem sdělení informací. Přizpůsobit musíme každému také technickou podporu a pomůcky. Jen tak může mít osoba se sluchovým postižením jistotu, že zvolené řešení je pro ni při odstraňování bariér to nejvhodnější.